



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmae Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Quòd superbus habitus potest esse culpabilis, multis de causis. Cap. XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

rogauerunt fratrem eius vt quæret ab eo quare tantam reuerentiam exhibuisset talibus vilibus personis. Rex autem volens ostendere illis errorem suum, præcepit fieri quatuor arcas. Duas deauratas, in quibus posuit ossa mortuorum, obfirmans eas aureis setis. Alias duas de pice & bitumine, in quibus posuit pretiosas margaritas, & vnguenta optima, ligans eas funibus cilicinis, & posuit eas ante magnates, vt æstimarét quid singulæ valerét. Ac illi deauratas magni pretij iudicauerunt. Quibus rex ait: Extrahatis omnia oportet inspicere interioribus oculis, non exterioribus, siue honorem, siue contumeliam. Apertis ergo deauratis arcis, ait rex: Iste est typus eorum qui exterius sunt gloriosi, intus repleti mortuis & fœtentibus operibus. Deinde apertis aliis duabus, ait: Iste est typus eorum, qui extra sunt sordidis vestibus operiti, intus pretiosi bene redolentes apud Deum, quales fuerunt illi, de quorum veneratione me reprehendi fecistis. Et sic cõfudit eos. Item ornantes se similes sunt fimo cooperto.

Quod superbus habitus potest esse culpabilis, multis de causis.

C A P . X I I I I .

NOtandum ergo quòd superbus habitus potest esse culpabilis multis de causis. ¶ Prima causa est, pretiositas. Vnde super Lucam 16. de diuite qui induebatur purpura & bysso, dicit glossa. Si culpa pretiosarum vestium culpa non esset, sermo Dei non ita vulgariter exprimeret, quòd diues purpura & bysso indutus apud inferos torqueretur. Vnde Gregor. Nemo pretiosa vestimenta, nisi ad inanem gloriam quærit: videlicet vt honorabilior cæteris videatur. Nemo vult pretiosis vestibus ibi indui, vbi à nemine potest videri. ¶ Secunda causa est mollities vestium. Vnde Matthæi 11. Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Et super illud Matthæi 3. Ipse Ioannes habebat vestimentum de pilis camelorum, dicit glossa. Seruus Dei non debet habere vestimentum ad decorem, vel ad delectationem, sed tantum ad regendum nuditatem. vnde Grego. Nemo estimet in fluxu ac studio pretiosarum vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo dominus Ioannem de vestimenti sui asperitate laudasset. ¶ Tertia causa est, extraneitas: quando scilicet aliquis vult habere vestes aliis dissimiles. Vnde Sophoniæ 1. Visitabo super omnes, qui induiti sunt veste peregrina. ¶ Quarta causa est superfluitas. Potest autem ista superfluitas esse duplex, vel quò ad multitudinem, vel quò ad magnitudinem. ¶ Primo modo est superfluitas in illis qui volunt habere vestes longas, vt maiores esse videantur: quòd vitium

multum abundat in quibuscūq; prælatis, qui pileos longos debent in caputibus, calopodia in pedibus, & vestes longas petteram trahunt, volentes sic adificere ad staturam suā cubitū vultū. Vnde Lucae 20. Attendite Scribis, qui volūt ambulare in stolis. Stola vestis est longa. Illi qui vel magnitudine vel altitudine corporis sui dignitate volūt honorare, non videntur attendere quod legitur de Saul, quod rex malus fuit, & altior vniuerso populo ab humero & sursum, 1. Re. 10. & illud, quod dicit David in Psalm. Nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. Et illud Prouer. Spirituum ponderator est dñs. Parui corpora ponderant, & respiciat hominem ex ea parte, ex qua non est homo: dominus vero spiritū pōderat. Vnde 1. Reg. 16. dicit dominus ad Samuelem, qui præcepisset ei de vnctione Dauid in regē: Ne respicias vultum eius, nec altitudinem staturæ eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitū hominis iudico. Homo enim videt quæ apparent, dominus autem intuetur cor. Pretiosiores species aromaticæ in minoribus saccis solent reponi, vt garyophilli, & similia.

¶ De caudis mulierum.

Hoc vitio laborant dominæ, quæ longas caudas trahunt post se terram pretiosis vestibus induentes, & de nuditate Christi in pauperibus non curantes caudis suis pulices colligunt, & puluerem mouent hominibus: Christū verò, quæ in tot pauperibus nudū respiciunt, & nō operiūt. timendū est eis ne in caudis earum diabolus quiescat. Vnde legitur de quodā sancto, qui vidit diabolum quēdam ridemtem: & quētēs ab eo causam rītus dixit: Vidi sociū meū equitatem super caudā cuiusdā mulieris, quæ dū terra heret caudā, cecidit socius me⁹ in lutū, & inde rītus.

¶ Secūdo modo est superfluitas in illis qui volunt habere diuersa paria vestiū, & potius volūt vestimenta sua à tineis comedī, quàm inde Christum in pauperibus indui. Iac. 5. Agite nunc diuites, plorate ululātes in miseris quæ euenient vobis: Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimēta vestra à tineis comesta sunt. Et Bern. Clamāt nudi, clamāt famelici, & conqueruntur: Nobis fame & frigore miserabiliter laborātibus, quid cōferunt tot matatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manticis? ¶ Quinto potest esse reprehensibilis habitus propter materiam, vt si est lericæ, vel aureæ, vel argenteæ. Et notādum, q̄ circa materiā vestiū multū proficit, vel potius deficit curiositas humana. ¶ Primo enim fuit materia vestiū pellis cū lana. Vnde Genesis 3. Fecit quoque Deus Adā & vxori ei⁹ tunicas pelliceas. ¶ Deinde processum est vsque ad lanam puram, quæ est leuior quàm pellis.

¶ Tercio

¶ Tertio processum est ad cortices arborum vel herbarum, scilicet ad linnm, & huiusmodi: ¶ Quarto ad stercora vermiū, scilicet ad sericum. Deinde ad aurifrigium, & ad lapides preciosos.

¶ De Superbia corrigiarum.

INTRA ornatus verò qui propter materiam reprehensibiles sunt, specialiter videntur esse reprehensibiles corrigiæ septicæ deauratæ vel deargentatæ. Et hoc multiplici ratione. ¶ Primo, quia superbia taliū corrigiarum in loco humiliationis est. vnde Michææ 6. Humiliatio tua in medio tui. Vnde sicut superbia in paupere amplius displicet Deo, quā in diuite, quia pauper habet materiam humiliationis & quoddam repressiuum superbia: sic potius Deo displicet superbia circa ventrē, vbi tanta materia est humilitatis, quā in alia parte hominis. ¶ Præterea sicut ignis vehemens est qui ardet cū aqua quæ cōtraria est ei: sic valde magna est superbia quæ durat vbi tāta est materia humilitatis. Bern. Nō est magnū humilē esse in abiectione: magna profus & rara virtus, humilitas honorata. Sic è cōtrario potest dici quod magnū profus vitium est superbia cum humilitate magna. Ideo humilitas beatæ Virginis omnem humilitatem purę creaturæ superauit, quia maiorem materiam superbiendi habuit, cum Dei mater fuerit. Sic superbia ventris superbiā aliorum membrorum superat, quum maiorem materiā humilitatis habeat. Item saccus bono tritico plenus bene ligatur fune vnus oboli. Non modica fatuitas est ad ligandum saccū immūditia plenum, quætere corrigiam sericam deauratam, vel deargentatam, & vasis vinum preciosum continentibus circuli lignei sufficiūt. Ridiculum ergo est circulis deauratis vel argentatis ligare saccū ventris abominatione plenū. Præterea quis non irrideat, si videat ornatus templi poni circa simū, vel aliquem locum continentem immunditias? Sic faciūt mulieres quæ ornant se circa mediū corporis. Vnde Psalmi. Filia eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi. ¶ Est etiam magna stulticia mulierum, quod corrigiæ illæ carē constant eis, & nō profunt animæ, nec corpori, imò Deus in eis offenditur, & proximus scandalizatur. Ipsæ etiam mulieres ex pondere grauantur, quum interdū magis ponderosæ sint, quā circuli ferrei quos penitentes deferunt. Multæ mulieres sunt, si iniungeretur eis pro penitentia vt ita ponderosas ferrent corrigias, non acquiescerent iniungenti. Mira insania mulierum, quod tantis ex, cōs diabolo se ligant, & quod tam carē emunt vnde à diabolo ligentur. ¶ Diabolus enim bene scit ligare aliquem suo proprio

cingulo. ¶ Sexto reprehensibilis est propter colorem, ut in velibus clericorum color viridis, rubeus, & varius. Cuius rei ratio esse potest, quod talis color in lana ouium naturaliter non inuenitur. Si enim Deus voluisset lanam ouium talium colorum esse, ipse potuisset depingere sicut & aues. Et forte in principio non fuit facta tinctura huiusmodi absque culpa & curiositate. Autem quidam virginem quam conscientia remordebat, quia habebat vestem alterius coloris quam naturalem, allegantem contra se, quod ouis, quæ nunquam peccauit, contenta esset naturali colore: ipsa verò, quæ multum peccauerat, pretiosiori colore vteretur. Et in veritate cum homo mendicet vestem ab oue, tanta illud Augustini: Ouis mandatum Euangelicum implens, de duabus tunicis, dat vnã non habenti. Sufficere deberet homini mendicanti color ille, qui sufficit oui lanam largienti. Superbus mendicus est, cui non sufficit illud, quod sufficit illi, a quo mendicat.

¶ *De peplis & vittis croceatis mulierum.*

INTER ornatus verò, qui propter colorem reprehensibiles sunt, specialiter videntur esse reprehensibilia pepla, siue vittæ mulierum croceata. Quod multipliciter potest ostendi. ¶ Primo, quia displicet alicui principi, quando videt velum inimici in terra sua. Sed plus displicet ei, si videt in aliqua de villis suis. Multo plus si in aliquo de castris suis, & precipue si videat illud in superiori parte castris sui. Sic Deo multum displicet quando videt superbiæ vexillum (quod est diaboli signum) in superiori parte castris sui, scilicet in capite mulieris, & videt vexillum suum remotum à loco, in quo potius volebat illud esse. Humilitatem enim penitentiam potius vult dominus esse in capite. Ezechie. 9. Signa thau super frontes vrorum gementium. In signum huius rei fit crucis signum in illis qui baptizantur, & in illis qui confirmantur in fronte. Et in capite ieiunij capita cinere asperguntur. ¶ Secundò per hoc quod velum, quod est in capite mulieris, signum est subiectionis. In hoc ostenditur, quod superiorem habet, scilicet virum suum. In hoc enim ostenditur, quod ab ea præuaricatio incipit, & ideo potius mulieres velamina deferunt, quam viri, & precipue quando à viris suis cognitæ sunt. ¶ Vnde super illud in Corinth. ii. Capilli mulieri pro velamine dati sunt. dicit glossa, Ad hoc habet mulier velamē, ut se ream agnoscat, & subiectam. Et iterum in eodem capite super illud, Non est vir creatus propter mulierem, sed mulier propter virum. dicit glossa

Ideo debet mulier super caput suum habere velamen propter angelos. vt dicit Ambrosius. vt scilicet ostendatur subiecta viro, & quia per eam prauaricatio coepit. Vnde cum peplum debeat esse signum humilitatis, multum Deo displicet si superbiant inde mulieres. Irridendus esset fur, cui in signum furti bursa suspendi debet ad collum, si peteret vt illa bursa purpurea esset. Sic irridendæ sunt mulieres quæ volunt habere pepla croceata. In opprobrio enim suo quærunt gloriam, vbi esse non potest. Non cedit ad gloriam furis, si bursa ad collum suspensa sit deaurata. ¶ Tertio per hoc quod mulieres quæ croceum colorem in peplis deferunt, colorem decentem, amabilem Deo & angelis, & hominibus mundi cordis vilipendunt: colorem vero minus decentem contra doctrinam ecclesiæ deferunt, scilicet croceum. Color decens & amabilis Deo & angelis est color albus. Quod croceus color minus sit decens, quam candidus, patet ex hoc quod nulla est quæ non velit habere faciem suam candidam potius, quam crocei coloris. Quod autem color iste placeat Deo, patet per hoc quod dicitur Cant. 5. Dilectus meus candidus. Non dicit, croceus. Sapient. 7. de ipso: Candor est lucis æternæ. Et Bernardus loquens de sapientia increata, dicit: Candor est lucis sapientia, & candidam oportet esse animam, in qua ipsa sedem elegerit. ¶ Sic etiam placet Deo candidus color in ornatu corporis, potius quam croceus. Quod patet per illud Matthæi 17. quod in transfiguratione Domini vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Magisterio enim Spiritus sancti institutum est, quod sanctissimum corpus Domini panno candido inuoluatur, non croceo, vel alterius coloris. Vnde bene deberet sufficere immundo corpori color ille ad inuoluendum se, qui sufficit Dominico corpori. Quod etiam color iste placeat angelis, patet per hoc quod legitur Marci ultimo, angelum apparuisse stola candida. & Matthæi ultimo legitur, vestimenta angeli alba fuisse sicut nix. Et Ioannis 20. Et vidit duos angelos in albis sedentes. Quod autem hominibus mundi cordis placeat color iste, patet: quia si quis occurrat duabus mulieribus, quarum vna habeat peplum candidum, & altera croceum, statim illam quæ defert candidum honestiorem iudicabit, & ira magis ei placebit, nisi iniquitas propria cor eius subuerterit. ¶ Quarto potest idem ostendi per hoc, quod cum ornatus propter vanitatem reprehensibilis sit, quod vanius & mutabilius erit in ornatu, magis reprehensibile erit. Vnde cum croceus color in peplis valde mutabilis sit, reprehensibilis est. Si aliqua mulier tunicam suam quali

qualibet septimana tingeret & lauaret, satis fatua diceretur: tales sunt quæ singulis septimanis pepla sua & tingunt & abluunt.

¶ *De peccato illarum, quæ præsumunt ponere alienum colorem in vultibus suis.*

S E P T I M O est reprehensibilis habitus vel ornatus propter præsumptionem, quando scilicet aliqua præsumit facere quod specialiter. Ad Deum pertinet. sicut faciunt illæ quæ alienos crines apponunt capiti, vel colorem innaturalem super faciem: huiusmodi enim proprium est Dei. Vnde tales cum Lucifero similes volunt Altissimo esse. Ipsæ sunt veluti simiæ, quæ dum volunt se decorare, specialiter se iugulant. Sunt etiam angeli tenebrarum transfigurati in angelos lucis, non attendentes illud Eccl. 4. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam. Quam mulier assumit contra faciem interiorem animæ, quia eam deturpat. Dicit enim mulier exterius vult habere pulchram faciẽ, interius assumit faciem diabolicã, iuxta illud Psal. Facies peccatorũ suminis. Facies enim assumpta, contraria est faciei naturali, quia ante debitum tempus facit eam senescere, & in futuro pro ea punietur. Ioëlis 2. Omnes vultus redigentur in ollam. Multum offendetur aliquis artifex, quãdo alius præsumit meliorare opus eius: sic Deus in istis. Præterea magnam contumeliã facit Deo talis persona, quæ potius vult talem faciem habere qualem pictorificat, quãquam qualem eius Deus fecit. De tali muliere dicit Hieron. Quæ fiducia erigit ad cælos vultus, quos conditor nõ agnoscit.

¶ *Quod sex deberent cohibere mulieres à portando alienos crines.*

S I X vero sunt quæ possunt cohibere mulieres ab alienis crinibus, si eis diligenter ostendantur. ¶ **Primum** est, pœna quã scriptura cõminatur eis. Vnde Esaia 2. Decalubabit Dominus verticem filiarũ Sion, & Dñs crines earũ nudabit. Et in præsentia etiã processione, quæ quãdã simia cuidã dominæ peplũ cũ alienis crinibus abstulit coram populo, & turpis & depilata sicut cornicula, depositis plumis alienis remansit: quod iusto Dei iudicio accidit, iuxta illud Esaia 33. Væ qui prædaris: nõne tu prædaberis? Depredata a fuerat illa mulier mulierem mortuam crinibus suis: ideo merito eam simia depredauit. vnde Poëta: Non est lex æquior vlla, Quam necis artifices arte petire sua. ¶ **Secundo** fatuitas magna, quæ comitatur hoc vitium, quod patet ex hoc, quod pugiles crines suos abbreviant quando duellum facturi sunt, ne per crines ab hostibus capiantur. Et illi similiter qui intrant religionẽ tanquam pugiles spirituales. Fatuæ tamẽ mulieres cõ-

nes suos augent, licet in bello periculoso sint, quasi nolint de manibus diaboli euadere. Nō de facili euadit mulier de manu diaboli, ex quo tenet eam per crines, quando scilicet mulier habet nimium amorem ad decorem crinium. Item tales mulieres materiam periculosa infirmitatis quam habet, augent, cum potius deberēt eam minuere, quasi nolint à sua infirmitate curari. Infirmitas autē valde periculosa est, sicut prius ostēsum est, superbia: quæ materia augetur: quādo crines alieni propriis crinibus addūtur. Satis sunt istæ superbæ quæ parum habent de cunctis. ¶ Tertio peruersitas magna. Faciūt enim tales ad contumeliam Dei, ac damnum animarum suarū, quod nullo modo facerent propter amorē Dei & salutem propriam. Si iniungeretur alicui mulieri pro pœnitentia quod haberet per noctem ad caput suum manum mulieris mortuæ, nullo modo vellent habere. Diceret enim terrore se amentem fieri. Crines autē mortuæ mulieris vult habere in nocte ad caput suum in contumeliam, Dei, & contra voluntatem ecclesiæ. Nec terretur inde nescio quō diabolico miraculo. ¶ Quarto deberet cohibere mulieres à vitio isto, magna ingratitude quæ est ibi, quādo scilicet ipsæ volunt habere in loco isto crines ad Dei contumeliā, vbi Christus pro amore earum tulit spineam coronam. ¶ Quinto contemptus Dei qui est in vitio isto. Valde enim Deū contemnunt qui capillos Deo præponunt, cum capilli videantur esse superfluitates hominis, sicut & vngues. De receptaculo ledium & pediculorum faciunt mulieres thesaurum suum, imò Deū suū: quia hoc ab homine colitur, quod præ cæteris diligitur: sicut dicit gl. super illud ad Philip. 3. Quotum Deus venter est. De Maria Magdalena legitur Lucæ 7. q. capillis capitis sui terfit pedes Domini sui. Non enim eos amabat tantum, quantum amant dominæ nostræ. ¶ Sexto deberet cohibere mulieres à vitio isto, multiplex malum, quod inde prouenit tam eis quàm proximis earum. Proximis de facili malū prouenit ex peccatitudine crinium. Crines enim velut quidā laquei sunt, quibus fatui capiuntur. Vnde legitur Iudith 14. q. ipsa colligauit cincinnos suos ad capiendum Holofernem. Cincinni sunt capilli dependentes à capite mulieris. Sicut pueri laqueos faciunt de pilis caudæ equi ad capiendum aues: sic diabolus laqueos facit de pilis mulierū, ad capiendum vitos. Ipsi etiam mulieribus multiplex malum facit pulchritudo crinū. Accidit enim eis sicut legitur Absaloni accidisse de pulchritudine crinū eius, sicut legitur 2. Regum 14. Potrō sicut Absalon vir nō erat pulchrior in omni Israël. Et sub

subditur: A vestigio pedis vsque ad verticem nō erat in eo illa macula. Et quanto magis tondebat capillos, tanto plus credebant (semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum casaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis pondere publico. Quid autem ei acciderit, legitur 2. Regum 28. scilicet quod caput eius quercui adhæsit, & illo suspenso inter caelum & terram, mulus cui insidebat petri transit, & veniens Ioab tres lanceas infixit in corde ipsius. Sic per pulchritudinem criminum adhæret fatua mulier alicui viro luxurioso, qui per quercum designatur. Quercus enim fructum defert quo porci pascuntur: sic luxuriosi opera faciunt in quibus infernales porci delectantur: & veniens Ioab, id est diabolus, infigit tres lanceas in cordis mulieris. Prima lancea est vitium superbiæ. Secunda, vitium luxuriæ. Tertia, vitium discordiæ propter ipsam inter mulierem & virum suum. De hoc require in tractatu de Luxuria, in capitulo de Choreis, vbi ponitur illud verbum Apocal. 9. Et similitudines locustarum, &c.

¶ *De habitu reprehensibili propter formam vel compositionem.*

OCTAVO potest esse reprehensibilis habitus vel ornatus propter formam vel compositionem. In forma verò reprehensibilia sunt ista, incisio ex parte inferiori: sicut fit in vestibus ioculatorum, rugatio ex parte superiori. Vtinam, si Deo placeret, facies earum corrugare facerent, quo vestes corrugatae fierent. Reprehensibile etiam est quod cauda: ibi assumatur. Natura caudam negavit hominibus, sed miseri homines eam sibi assumunt. Præcipue autem videntur reprehensibiles quo ad formam & compositionem, sotulares rostrati & perforati, & stricti. Rostrum in sotularibus diabolica videtur esse inuentio, cum non inueniatur simile in rerum natura. Nullum animal. It quod in pede rostrum habeat, et si habeat aliquid in capite. Mulieres vero quæ nusquam rostrum deberent habere, volunt habere in pedibus. Perforatio etiam in sotularibus magna videtur fatuitas, cum sotulares integri meliores sint quam perforati. Similiter strictura in sotularibus magna fatuitas est, cum etiam Deus inde offendatur, pedes grauentur. Non enim ita constringerentur pedes, si essent in compedibus, sicut constringuntur quandoque à sotularibus. Multi sunt qui non recipere penitentiam tale grauam, si sacerdos eorum vellet hoc eis iniungere. Magna etiam ingratitude est, velle deferre sotulares perforatos in contumeliâ Dei in pedibus suis, cum Deus pro amore eius pedes suos voluerit perforari. Magna etiam fatuitas est, quærere pulchritudinem in sotularibus, cum ad hoc inuenti sint vt inquitur

tur, & per hoc pedes ab iniquatione seruentur. Nec enim in radicibus arborum vel fundamentis domorum pulchritudo solet requiri: sic nec in forularibus deberet requiri pulchritudo.

¶ *De superbia ornatus raptorum & vsurariorum.*

NONO potest esse reprehensibilis habitus vel ornatus, quia est de re iniuste acquisita: sicut accidit in vxoribus vsurariorum vel raptorum quæ vestes pretiosas deferunt de lacrymis pauperum. Vestes tales sanguinolentæ sunt. Iere. 2. In alituis inuentus est sanguis animarum pauperû. Alæ sunt extremitates superborû palliorum. Alis istis volatur in infernum, non in cælum. In alis istis inuenitur duplex sanguis, scilicet sanguis pauperum. Spolia enim pauperum ex quibus est vestis illa, iudicio scripturæ sunt sanguis pauperû, & vita eorum. Vnde Eccl. 34. Pannis egentium vita pauperum est. Qui defraudat illum, homo sanguinis est. Alius sanguis qui in alis istis inuenitur, est sanguis ipsius mulieris, quæ defert pallium quod emptum est de re iniuste acquisita. Mors enim sua latet ibi cû ad dånationem suam illud defertat. Cruentatio ista quæ est in vestibus diuitem figurata est per chlamydem coccineã, in qua illusus est Dominus. Illusione autem illa ostensus est status principum huius mundi.

¶ *De quinque quæ debent cohibere mulieres ab amore pulchritudinis.*

QUINQUE autem sunt quæ debet cohibere mulieres à nimio amore pulchritudinis. ¶ Primum est vanitas ipsius pulchritudinis. De qua legitur Prou. vltimo: Fallax gratia, & vana est pulchritudo: mulier timens Deum, ipsa laudabitur. Pulchritudo vana est, quia ad nihil valet ei qui eam habet: potius videtur valere illis qui videat eam, & in ea visa delectantur. Potest etiã dici vana, quia vadit in nihilum, propter quod flori comparatur, Esaiã 40. vbi sic legitur: Omnis caro fœnû, & omnis gloria eius tãquam flos agri. Licet flores sint magni decoris, tamẽ parum amantur, quia citò trãsit decor eorû. Sic parû amanda esset pulchritudo corporis, quia citè perditur: ad min⁹ in morte quãdo maximè necessaria esset cû Deo debeat præsentari, & angelis ei⁹, cû ituri sunt ad curiã cęlestis regis. ¶ Secũdo deberet mulieres cohibere ab amore nimie pulchritudinis hoc, quod pulchritudo talis frequẽter maledicta est. Vnde Iob, 5. Vidi stultû firma radi

radice, & maledixi pulchritudini eius statim. Vnde dicit gl. fa-
per hoc verbum, statim: Infirmus, cum inæqualitate rerum va-
riatur, dum videt prospera, laudat: cum mutantur, nihil esse iu-
dicat: sed sanus cum gloria ipsam pœnam sequentē cōsiderat.
& statim damnat. Malè fuerūt pulchræ illæ mulieres, quæ pro-
pter pulchritudinem suam damnabuntur. ¶ Maledicta est talis
pulchritudo mulieris. Multis re vera potius expedisset q̄ fuisse
leprosa, vel naso, vel auribus mutilata, quàm q̄ esset pulchra.
¶ Tertio deberet cohibere mulieres à nimio amore pulchritu-
dinis, turpitudine & immunditia quæ frequenter comitatur pul-
chritudinem corporis. Vnde dicitur Ezechiel. 16. ad fatuam mu-
lierem: Abominabilem fecisti decorem tuum. Hoc est vnū, et
quo multū dolendū est. q̄ pulchræ mulieres q̄ plus debere ab-
horre immunditiam, amplius se inquināt per peccatum. Pro-
pter hoc pulchritudinem fatuæ mulieris cōparat Salomon cir-
culo aureo in naribus suis. Prouer. 11. Circulus aureus in naribus
suis, mulier pulchra & fatua, id est, pulchritudo mulieris
fatuæ. Sus si circulū aureū haberet in naribus, distraheret illam
per quodcūque volutabrum luti. Similiter mulieres fatuæ pul-
chritudinem suā distrahūt per quodcūque volutabrum luti-
riæ. Sus nō parcat oris, sicut nec pedi, quin illud in lutum infigat.
Sic nec mulier fatua parcat faciei suæ, imò illam præ carnis
membris operit iniquitate & impietate sua. Vel aureus circulus
potest intelligi mulier pulchra & fatua, quā diabolus trahit per
omnem immunditiam, quia habet eā in potestate sua, sicut ille
circulū aureum traheret per immunditiam, quæ haberet in na-
ribus suis. ¶ Quarto deberet cohibere mulieres a nimio amore
pulchritudinis hoc, q̄ pulchritudo earum valde nociua est. Est
enim pulchritudo illa pulchritudo exurens, qualis est pulchri-
tudo carbonis viui. Et est etiam pulchritudo vulnerans, qualis
est pulchritudo splendentis gladij. Vnde Hiero. Gladius igneus
est species mulieris. Et prouerbiorum s. legitur de fatua muliere,
quod nouissima illius amara sunt velut absinthium, & acuta
quali gladius biceps. Sicut puer in gladio fulgētī primò solam
aduertit pulchritudine, & ideo gladium amplectitur, sed post-
quàm sēntit læsionē: Sic fatui homines in specie muliebri primò
solam aduertunt pulchritudinem: sed postquam eam recogno-
runt per amorem, ex vulnere cordis perpendunt pulchritu-
dinem illam esse gladium acutum. Biceps autem gladius po-
test dici pulchritudo illa: quia ipsam mulierem, in qua est, læ-
dit per superbiam, & ipsos aspicientes per luxuriam. Vel
potest

potest dici gladius biceps, quia corpori & animæ occasio est mortis aeternæ. Et verè gladius igneus est pulchritudo mulieris. Multum enim potens ad exuendum cor humanum. Vnde Barlaâ rex quidam habuit filiû, de quo dictû est ei à medicis, q̄ cæcus fieret, si infra decē annos tolē videret. Vnde rex ipsum fecit includi decem annis in spelunca. Quibus finitis fecit eū egredi de spelunca. Et ostensa sunt ei aurum & argentum, & multa alia pretiosa & concupiscibilia. Et ad interrogationem eius nominata sunt singula. Cum autē inquireret anxie de mulieribus, quæ præf. ntes erant, quæ res essent, dixit ei quidam ioseph, Eas esse dæmones qui seducunt homines. Et cum reductus ad regem requireretur ab eo quid magis ipse desideraret. Respondit, se super omnia quæ viderat desiderare dæmones qui seducunt homines. Et miratus est rex q̄ tam tyrannica res esset species mulieris. ¶ Quinto debet cohibere mulieres à nimio amore pulchritudinis hoc quod pulchritudo aduersatur bonitati. Non enim de facili habetur bonitas cum pulchritudine. Poët: Lis est cū forma magna pudicitia. Vnde cum pulchritudo auferat bonitatem, quæ longè melior est quàm pulchritudo, ipsa non est multum desideranda, imo valde timenda. In magno periculo est pulchritudo mulieris. Est enim quasi thesaurus in aperto, qui à multis concupiscitur. Vnde Greg. Depeccari desiderat, qui thesaurum publicè in via portat. Fatuæ sunt quæ neglecta bonitate pulchritudinem quærunt. Similes sunt pueris qui pyra vel poma vermes habentia (quia pulchriora aliis sunt) præligunt. Præcipuè autem fatuæ sunt illæ, quæ naturaliter deformes sunt, & tamen laborant ad hoc q̄ sint pulchra, ad quod nullo modo perungere possunt. Ad hoc q̄ sint bonæ, laborare nolunt, quod tamen melius & de facili obtinere possunt. Mulier quæ laborat amplius ad hoc q̄ sit pulchra quàm bona, videtur plus amare alterius vtilitatem, quàm suâ. Si enim pulchra fuerit, aliis pulchra erit. Pulchritudo enim eius alienos oculos pascit. Si autem bona fuerit, sibi bona erit. Proverb. 9. Si sapiens fuerit, tibi metipsum eris.

¶ *Quantis, & quot personis noceat superbus habitus.*

VNDICIM O potest esse culpabilis ornatus mulieris: quia multis nocet. ¶ Primo nocet viro suo quem interficit spiritualiter, dans ei occasionē, q̄ vsurarius sit vel raptor. ¶ Secundo nocet illis quibus debuit restitui, q̄ præcipuè verum est in vxoribus vsurariorum & raptorum. ¶ Tertio nocet ipsi mulieri. Et hoc multis modis. ¶ Primo, quia ei materia est infirmitatis

magnæ, scilicet superbiæ. ¶ Secundo, quia aufert sibi illud vnde debuit redimere animam suã morti æternæ cōdēnata m. ¶ Ter-
tio, quia aufert ei tēpus quod debuit expendere in seruitio Dei.
Nec est parvū damnuū, cū tēpus res pretiosissima sit. Vnde Bern.
Nihil pretiosius tēpore: sed heu nihil hodie vilius reputatur.
¶ Quarto, aufert ei orationes quas facit in ecclesia. Non enim
exaudit Deus orationes, quas facit mulier ipsa superbè ornata,
cū ipsa filios Dei occidat ex alia parte ostēsiōne incantæ suæ
pulchritudinis. vnde super illud 1. ad Tim. 2. Non in tortis cri-
nibus, & c. dicit Gl. Superbus habitus nō impetrat. Nō est parvū
damnuū mulieri, quæ pauper est spiritualiter, si orationes, quas
in ecclesia facit, amittat. Orationes enim sunt magna pars bo-
norū quæ ipsa facit: frequenter potius vtile esset eis humilitas
esse in domo, quā superbè in ecclesia. Si aliqua mulier esset quæ
in nulla solēnitare iret ad dicesiam, ipsa reputaretur hæretica.
Quid ergo est de ea quæ facit quod ceterius est? Quomodo ta-
lis mulier remissionē peccatorū suorū cōsequetur, quæ in eccle-
sia Deū offēdit, vbi eū placare debuit? ¶ Quinto, nocet ei super-
bus habitus, quia bonam famā aufert ei. vnde super illud 1. ad
Tim. 2. Non in tortis crinibus, & c. dicit glo. Superb⁹ habitus nō
recta facit de se credi. ¶ Sexto, nocet ei, quia facit eam sollicitam
sicut equus. Ex quo enim equus habet signū venalitaris in fro-
te, nō quæritur utrū sit venalis, sed pro cōstanti habetur, & de
ptio quæritur. Sic mulier habēs ornatū meretriciū, sollicitatur,
& sollicitata, nisi valde fortis sit, facile labitur: quia casta est
quæ nemo rogavit, vt ait Poëta. ¶ Quarto nocet superbus orna-
tus aliis mulieribus, quia ministrat eis exemplū superbiæ. Da-
etiam eis occasiōne inuidiæ & discordiæ ad viros earū, & quā-
doq; occasiōne adulteriū: quia quādo nō possunt habere similes
ornatus à viris, suis, rixantur cum eis, & quandoque eos habere
volunt ab aliis viris, & sic adulterium cōmittunt. ¶ Quinto
nocet maritis aliarum mulierū. Reddit enim eis vxores eorum
molestas, & quandoque aufert eas illis. ¶ Sexto nocet domino,
cuius templum exurit. Templū Dei est vnusquisq; fidelis. Plus
diligit Deus vnū templū spirituale, quàm omnia tēpla mate-
rialia mundi: vnde magna Dei offēsiō est, incēdere huiusmodi
templa. ¶ Septimo nocet sanctis: quia festa eorū nō obseruant
mulieres quæ sic se ornant, quia tūc magis peccāt quàm in aliis
diebus, cū magis superbè se habeāt. Tūc etiā quandoq; violant
festa, præparando ornatus suos. ¶ Octauo, nocet angelis, quia fe-
lios Dei in eorum positos custodia occidunt. Ideo dicitur 1. ad
Corin.

Corin
propre
nes, qu
eius n
do ce
congre
aliunt,
bium h
doris
geloru
Et sup
habet
ad esse
id est,
vel pla
farū se
bere p
& sang
se, qui
vnde n
¶ Q

Vl
nem. I
Quæ
ris suis
volunt
Augu
nolum
aliis. v
tia &
impia
beant
tales
charit
vt vir
de tal
dum
amar
amor
¶ Pra

Corint. 11. Quod mulier debet habere velamē super caput suū propter angelos: ne scilicet offendat angelos, occidendo homines, quos ipsi custodiunt. Et vt brouiter dicam, Deo & angelis eius non timent contumeliam facere etiam in ecclesia, quando corpus Christi prærens est, & angeli assunt, & populus ibi est congregatus, scilicet quādo missa celebratur. Quod angeli ibi assunt, patet ex verbis Gregorij sic dicentis: Quis fidium dubium habere possit in ipsa immolationis hora, ad vocem sacerdotis cælos appetiri, atq; in illo Christi mysterio choros angelorum adesse, summis ima sociari, terrena cælestibus iungi? Et super illud 1. ad Cor. 11. Vbi dicit Apostolus, q̄ mulier debet habere velamen super caput: dicit glossa. Angelici spiritus nobis adesse credēdi sunt, maxime cū diuinis obsequiis mancipemur: id est, cū ecclesiā ingressi lectionib; sacris aut accōmodamus, vel psalmodiæ operādamus, vel orationi incūbimus, vel missarū solēnia celebramus. ¶ Ideo monet Apostolus velamē habere propter angelos. Nec dubitari debet vbi Dñici corporis & sanguinis mysteria gerūtur, supernorū ciuū cōuentus adesse, qui monumentum, quo venerabile corpus positum fuerat, & vnde resurgendo abscesserat, tam sedulis excubiis seruabant.

¶ *Quod habitus mulierum se ornantium est culpabilis propter intentionem multiplicem.*

VLTIMO potest esse culpabilis ornatus propter intentionem. Multiplex potest esse intentio mulierum ornantium se. Quædā enim ornant se vt concupiscantur ab alijs, quā à viris suis: quod constat esse mortale peccatum, licet non habeant voluntatē consentiendi illis qui eas cōcupiscunt: quia secundū Augustinum, non solum appetere, sed etiā appeti velle, criminolum est. Aliæ verò ornant se ex superbā, vt pulchriores sint alijs, vel saltem nō excedantur ab alijs, vel ex amore vanæ gloriæ & laudis, vt dicatur q̄ ipsæ sint pulchræ. Istæ videtur multū impiæ esse, non curantes de morte fratrum suorum, dum solū habeant ventum vanitatis vt pulchræ reputentur. Non videtur q̄ tales mulieres charitatem habeant: quia verba vanæ laudis chariora habent, quā fratres suos: aliæ verò ideo se ornant, vt viris suis placeant, vt sic contineant ab alijs mulieribus. Sed de talibus accidit, q̄ sic quandoque occidunt eos spiritualiter dum dant eis occasionem q̄ nimis ament eas: quia nimis amator vxoris propriæ, adulter est, sicut dicit Ambro. Ex quo amor iste non sit citra Deum, iam iudicatur peccatū mortale. ¶ Præterea si ornatu suo velut quodam reti, vult capere virum

suum, ne capiatur ab aliis mulieribus, quare, illud rete expandit, ubi non est vir eius? Multa enim potius ornant se quando procedunt in publicum, quam quando sunt cum viris suis in domo. Tales similes sunt illis qui dicunt se velle capere aues syluestres, & capiunt domesticas. Præterea sicut mulier cauet ne perdat vitum suam, sic vir debet cauere uxorem suam. Videri debet cauere ne ipsa immoderate ornata sicut mulieris sicut uentris efficiatur & fugiat. Sicut enim mulieris sicut uentris quando habet pulchra pellem, & quidam hac de causa amittitur. Aliquis enim propter pulchra pellem uellet eum habere. Sic mulier ornata libentius vadit ad spectacula, ut ab aliquo concupiscatur, & a viro quandoque amittitur. Potius debet uelle vir eam habere minus pulchram, quam aliis pulchriorem. Item si non placet viro quod uultures, id est luxuriosi, sequuntur uxorem suam, quare uult eam esse absque pelle conuersationis honestæ? Item cum non uult uxorem suam meretricem esse, quare uult eam similem meretrici esse, & in habitu meretricis. De hoc habitu legitur Proverbio. 7. Ecce occurrit ei mulier in ornatu meretricis, præparata ad capiendas animas. Et cum in hoc uerbo constat aliquem ornatum meretricium esse, non uideo quid sit meretricius habitus, nisi croceus sit, & similia. Ezech. 16. Habens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es. Ad omne caput uiae adificasti signum prostitutionis tuae. Solent caupones in domibus suis ex diuersis partibus circulos ponere, quando diuersa uiae sunt circa domum, ut transeuntes per quamcunque uiam sciant ibi uinum esse uenale. Sic farae mulieres signa uenalitatis ponunt in capite, in pedibus, & in brachijs, & tamen se dicunt esse castas, castitatem amare, uolentes quod magis credatur uni testi assero mendacis, quam multis testibus ueris qui mentiri non uoluerunt. Testis assero mendacis, lingua est eorum. Testes ueri sunt cætera membra quae impudicitiam ostendunt. Hieronymus: Aut loquendum non est ut uestiri sumus, aut uestendum ut loquimur. Quod autem pollicemur & aliud ostendimus, lingua personat castritatem, & totum corpus profert impudicitiam. Debet esse mulier uero suo adiutorium salutis. Genesis 2. Non est bonum hominem esse solum: faciamus ei adiutorium simile sibi. Similiter & uir debet uxorem iuuare, ut saluari possit. Et cum mulieres, ut sapius pronæ sint ad nimium amorem pulchritudinis & gloriam ornatus, uir debet iuuare in hac parte & cohibere eam ab ornatu inhonesto. Pronitas ista mulierum ad glori-

nam ornatus insinuatur Matthæi 25. De decem virginibus, quarum quinque quæ laudem quæserunt, caelestem ianuam clausam inuenerunt. Similiter cum viri proni sint ad nimium amorem diuitiarum, quia habent prouidere familiis suis vxores debent iuuare eos & prohibere à cupiditatibus suis, & dicere eis se contentas esse paruo victu & humili vestitu, si ipsi cesauerint ab vsuris & aliis generibus cupiditatum. Sed heu hodie remedium versum est in venenum. Vxores enim impellunt viros ad infernum, dando eis occasionem male acquirèdi, dum superfluas expensas ab eis requirunt. Viri etiam impellunt vxores ad infernum, dum eas consentire faciunt vsuris suis, & dum non permittunt eas facere bonum quod ipsæ possunt. Vnde hodie quantum ad personas multas, societas coniugalis est quasi complexus spinarum, quæ simul in ignem mittentur, quia non possunt separari. Est etiam velut complexus aliquorum simul se inuicem submergentium.

¶ *De mulieribus se ostentantibus.*

MULIERES per lechritudinem suam per vicos in ecclesia ostendentes, sunt incendiariae sacrorum locorum, scilicet virorum: quilibet enim fidelis est templum opere Spiritus sancti in baptismo dedicatum: sicut dicit glossa super illud 1. ad Corin. 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Ipse etiam sunt homicidæ fratrum suorum & filiorum Dei. Sunt etiam venatrices diaboli in filios Dei ad mortem. Diabolus etiam vitur eis tanquam esca ad capiendos viros, sicut cum catis & aliis vilibus animalibus excoriatis vultures solent capi. Vitur etiam eis tanquam laqueis. vnde Eccl. 7. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est. vnde legitur q̄ beatus Bernardus cū quædam soror eius venisset cū superbo habitu ad abbatiam, in qua ipse erat, noluit exire ad eam asserens eam esse rete diaboli. Quæ cōfusa & compuncta mandauit ei vt non despiceret animam eius, etsi eam despiciebat, parata tamen erat in omnibus facere voluntatem eius. Quo audito vir sanctus gaudens venit ad eam præcipiens ei vt illum superbum habitum de cetero non portaret. Quæ illi acquiescens ita mutata est, vt homines eius mutationem mirarentur. Vitur etiam diabolus eis tanquam gladio ad occidendum filios Dei. Etiam si dicat aliqua se non habere malam intentionem: Respondeo, quod neque gladius malam intentionem habet quando ab illo aliquis occiditur, sed vtens illo habet ibi malam intentionem. Sic diabolus qui vitur his mulieribus ornatis tanquam gladio, ibi malam habet intentio-

nem Et licet etiam nullus haberet malam intentionem, nihilominus tam mortuus esset qui occisus esset: & secun^{us}um leges qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur. Dicitur etiam Exo 21. Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos vel asinus in eam, reddet dominus cisternę pretium iumentorū. Cisterna quę habet aquam ad remediū sitis, incautis tamen potest esse occasio mortis vel præcipiti. Sic vxor etiā alicuius, quę viro suo est remedium fornicationis alii potest esse occasio mortis Sic etiā vocat Salomon vxorem Prouerb. 5. vbi sic legitur: Bibe aquam de cisterna tuā, id est, de propria vxore. Hęc cisterna aperitur, quando mulier nimium ornatur. In eam verò non cooperam bos vel asinus cadit, quando ostensione pulchritudinis, quam mulier incautē ostendit, aliquis perit In hoc casu anima pereuntis de manu mulieris requiritur. Si quis incautē deferendo ignem domum aliquem incendat, nonne tenebitur ad emendam? Quomodo ergo innocens erit, quę pulchritudinē suā incautē ostendēdo, domos spirituales exurit? Quædā etiā ideo se ornāt, quia erubescūt nō deserte ornarē, quos deserte cōsueuerūt, vel quos alię mulieres deserunt vel quia timēt ab hominib^{us} erideri, si ornatus tales dimiserint.

De bona erubescētia & eius commendatione. Et quod peccatum sit vāde erubescibile. CAP. XV.

ET quia verecundia hęc multum nocet ecclesię Dei, ideo tractabimus hic de verecundia. Et quia quędam verecundia bona est, & quędam mala est, iuxta illud Ecclesiast. 4. Est confusio adducens peccatum, & est confusio adducēs gloriam. ¶ Primo de bona erubescētia dicemus. ¶ Secundo de mala. ¶ Tertio tangemus de irriterentibus eos, qui benē faciunt. ¶ Notandum ergo quod erubescētia bona est quoddam fructum, quo aliquis regitur in viam paradisi. Dum aliquis habet fructum istud, sperari potest de eius correctione. Vnde Sapiens Erubuit, salua res est. Ad commendationem huius erubescētia facit illud Ecclesi. 2. Ante grandinem præbit coruscatio, & ante verecundiam præbit gratia. Præcipuē verecundia placet in mulieribus. Ecclesiast. 7. Gratia verecundię mulieris sensata super aurum. Verecundia etiā specialiter placet Deo in penitentibus. vnde Bernardus: Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tantum placet erubescētia penitentis. De non habente erubescētia legitur Ierem. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere. & Esa 3. dicitur de non habentibus erubescētia istam: Peccatum suum quasi Sodoma præ-